

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

**Treball de Fi de Grau
Resum executiu**

FANAKA MALEMY
Relació entre cultura i violència patriarcal al poble malgaix de
Vontovorona.

Autora: Clara Presas Bassa

Tutor/a: Maribel Cárdenas Jiménez

Data: 20/05/2019

Grau en: Sociologia

Aquesta recerca té com a objectiu estudiar quines són les representacions en termes de feminitat i masculinitat que trobem en els proverbis i les tradicions d'un poble rural de Madagascar de l'ètnia merina, Vontovorona, i analitzar si aquestes reforcen o legitimen la violència patriarcal. Partim, doncs, de la pregunta *"Quines són les percepcions de feminitat i masculinitat presents en els proverbis i les tradicions de Vontovorona que puguin legitimar la violència patriarcal?"*, que genera tres hipòtesis:

- H1: La cultura merina conforma la concepció de la feminitat i la masculinitat que tenen els i les habitants del poble de Vontovorona.
- H2: La percepció de la feminitat i la masculinitat que trobem en els proverbis i tradicions dels merina legitima la violència patriarcal.
- H3: La revisió crítica de la cultura ajuda a deslegitimar la violència patriarcal.

Per tal d'iniciar la recerca, però, cal que entenguem la violència patriarcal des del seu caràcter estructural, ja que la família, que és l'àmbit on es desenvolupa la violència que s'estudiarà, reproduïx les jerarquies del sistema social i utilitza la violència com a mitjà per garantir tant l'opressió com el disciplinament de les dones (Oddera citant a Fontanela, 2008). Partim, doncs, del triangle de la violència desenvolupat per Johan Galtung (1990) segons el qual l'estreta relació entre la violència directa, la violència cultural i la violència estructural converteix les dues últimes en detonadores de les diferents manifestacions de violència directa. En aquesta línia, definir la violència de gènere des d'aquesta perspectiva suposa reconèixer un fonament comú en les molt variades manifestacions de violència de gènere, que obeeixen a unes arrels comunes: la violència estructural i cultural que pateixen les dones com a col·lectiu. De la mateixa manera, aquesta definició reconeix el caràcter de problema social de la violència de gènere, que troba la seva explicació en les característiques socioculturals del marc social en que tenen lloc (Espinar Ruiz, 2007).

Per tal d'entendre el vincle entre la cultura (expresada a través de proverbis i festivitats) i la violència patriarcal en aquest poble malgaix, la recerca s'ha servit d'una etnografia de 3 mesos a Madagascar, tres entrevistes exploratòries a persones amb certa formació i experiència en el camp de la violència patriarcal i dotze entrevistes semi-estructurades a habitants de Vontovorona: vuit dones i quatre homes. A més, per tal d'observar si la revisió crítica de la cultura ajuda a deslegitimar la violència patriarcal, s'ha escollit el perfil de les persones entrevistades tenint en compte també si havien participat o no en tallers de sensibilització sobre la violència masclista. A través d'aquestes entrevistes ha estat possible aproximar-se als ideals de feminitat i masculinitat dels habitants de Vontovorona així com a la interpretació dels proverbis recopilats per part dels i les entrevistades, tasca gràcies a la qual ha estat possible estudiar el vincle entre la cultura i la configuració dels ideals de gènere. Un d'aquests proverbis és el que dona el títol a la recerca; *"Fanaka malemy"* o "moble fràgil", que fa referència a la posició de completa submissió de les dones envers els homes. Aquest proverbi serveix com a perfecte exemple de com la cultura dona forma als ideals de feminitat i masculinitat: *"La mujer como un mueble es que una mujer no tiene fuerza, fuerza, y que... es*

una regla que los ancianos han impuesto, que las mujeres deben quedarse en casa para ocuparse de la casa, pero no trabajan fuera” (Dona 4: C.).

Amb tot això s’ha pogut observar com tot i el gran abast de la violència patriarcal, la seva presència en la majoria de llars i les múltiples formes amb les quals és exercida (violència física, psicològica, emocional, econòmica i sexual), en moltes ocasions continua sense ser percebuda com a tal o, fins i tot, sent legitimada tant pels agressors com per les víctimes. Part d’aquesta legitimació és recolzada per una cultura completament arrelada a la població que poques vegades és analitzada des d’un punt de vista crític (ans al contrari, és valorada de manera molt positiva per la majoria de persones entrevistades) i que, a més, gira al voltant dels homes. Aquest fet és fàcilment observable quan analitzem, per exemple, el motiu i significat de les celebracions i festivitats i el paper que homes i dones realitzen en aquestes. Així ens trobem, d’una banda, una cultura que otorga ideals de gènere completament masculistes que posicionen les dones en situació de completa submissió i, d’altra, una norma social (materialitzada en proverbis) que prohibeix parlar dels problemes conjugals fora de la llar alhora que estigmatitza el divorci, impossibilitant que les dones comprenguin que la problemàtica no és un fet aïllat i individual, sinó que la violència és estructural. Aquesta suma té com a resultat l’obligació de les dones de seguir aguantant tot tipus d’agressions.